

HAYAT

AYDA BİR ÇIKAR FİKİR ve EDEBİYAT MECMUASI

YENİ TERTİP: № 2. ŞUBAT 1930

*Yapanlar, doğuranlar, yaradanlar
yalnız nikbinler, idealistlerdir.
Bedbinler doğuramaz, hayatı idame
edemez, Tarihi yoğuramaz.*

MÜNDERECAT

Eskiler alayım	Celâl Nuri	97
Yunan istiklâli, 100 üncü senenin dönümü	Salih Tosun	106
Standardisation	Servet Hayri	114
Gazetecilik buhranı	Helvacıoğlu	118
Verem olmuş bir devlet	A. H.	127
Kitabiyat	"	139
Pekinde keşfedilen Maymun-İnsan	C. N.	142
Eski ilim	C. N.	146
Lisan mes'alesi : Nereye gidiyoruz ?	Muallim Hüseyin Kâzım	150
Bir Devlet bankası	Akil Emrullah	154
Abdülhamide Wilhelmi nasıl curnal etmişler ?	İbrahim Halil Paşa	157
Umumî harbin zuhûrî sebepleri	Feyzi	163
Mahmut Esat Beyefendiye	Ağaoğlu Ahmet	173
Bir taht daha yıkılıyor mu ?	Rauf Ahmet	176
Kooperatif	Dr. Orhan Sadeddin	189

ANKARA ve İSTANBUL

İdare eden: CELÂL NURİ

İSTANBUL, DEVLET MATBAASI

NUSHASI : 20 K.

Kitabiyat

Türkiye Coğrafyası. Müellifi Faik Sabri

Çocukluğumuzda ne bedbaht imişiz! Bize coğrafya diye bir sürü cansız, kuru, camit has isim öğretirlerdi. Pek mühim bir merkezin, beynelmilel kocaman bir limanın ismi ile ehemmiyetsiz bir noktanın hiç farkı yoktu. Bunun içindir ki çoklarımıza coğrafya vahşi, yabancı gelirdi.

En merakaver sandığımız bu ilim metotsuzluktan dolayı çokluk alâka uyandırmıyordu. Şu satırları yazan, çocukluğunda Bosna ve Hersek'in bütün kazalarının isimlerini ezberlemişti. Bu cetveli ezberlemekten eline ne geçti? Hiç. Hayatında bir defa olsun o isimleri hatırlamağa ihtiyaç gördü mü? Hayır. O halde bu ve bu gibi alemleri neden yorulup ezberledi. Bu ciheti o devrin maarif nazaretine sorunuz.

Buna mukabil en mühim noktalar ihmal ediliyordu. Meselâ: Eski kitaplarda dünyanın birinci veyahut ikinci iktisadî merkezi olan New York'a kaç satır hasredilmişse Afrikanın unutulmuş bir sahilindeki Saint Paul de Loanda limanına da o miktar satır tahsis ediliyordu!

Halbuki coğrafya belki tarihten daha faideli, daha mühim bir derstir. Belki Batlamyos, Karakalla, Babur, Bolivar, Nelson isimlerine orta halli bir adam bütün ömründe tesadüf etmez. Lâkin coğrafi "terminologie", öyle mi? Her gün meşhur merkezlerin isimlerine muhtaç oluyoruz. Her vakit muhtelif yerlerle münasebetimiz oluyor. Bu asır nakliyatı bir inkılâba şahit olan bir asırdır. Dün-

ya daraldı. Beynelmilel münasebetler arttı. Bu nakliye aletlerinin icadından evel Küreiarz gayet genişti. Bir devriâlem mühim bir hâdise addolunuyordu. Şimdi ise Küreyi devreden biri acip bir kuş değildir.

Coğrafya ve tarih hususundaki cehlimiz bizi muvaffakıyetsizlikten muvaffakıyetsizliğe çarptırmakta idi. Şu satırları karalarken aklıma iki fıkra geldi:

— Bağdatta birkaç sene valilik ettikten sonra İstanbula dönen bir zatın ziyaretine gittim ve Bağdat vilâyetinin nüfusunu sordum. Sabık vali:

— İyi ki aklıma getirdin! Gerçek... orada bunca yıldır oturduğum halde bu mes'ele ile alâkadar olmadım. Orada bir evkaf kâtibi var, ona yazıp soralım.

Gördünüz mü valiyi?

— Şimal memleketlerinden birinin payitahtında dolaşıyordum. Büyük elçimize sordum:

— Paşa hazretleri! Son Gotha salnamesinde buranın nüfusu şu olmak üzere gösteriliyor. Halbuki onun intişarından sonra nüfus sayımı olmuş. Son netice acaba ne olsa gerek?

— Efendim, denizde kum, burada nüfus...

Faik Sabri Beyin eseri metot ve baskı itibarile büyük bir terakki adımı teşkil ediyor. 480 büyük sahife. Bol resimler, boyalı haritalar, ihşaî şemalar.

Mukaddimedede vatanımızın mevkii, eşkâli, vaziyeti, sinorları, mesahası teressüm ediyor. Eser, bundan sonra üç kısma ayrılmaktadır:

I — Tabii coğrafya, yani arazinin teşekkülü ve bünyesi, toprak arızalarının esaslı hatları, denizler ve sahiller, iklim ırmaklar ve göller, nebatî ve hayvanî hayat.

II — Beşerî coğrafya, yani nüfusumuzun miktarı,

artıp eksilmesi, kesafeti, unsurlar, tarihte Türkiye, Cümhuriyetimiz ve idarî teşkilâtımız, iskân tarzı, göçebeler, köylerde, kasaba ve şehirlerde meskenler, giyinme, maişet, mühim şehirlerimiz...

III — İktisadî coğrafya, yani ziraat, meyvecilik, v. s., ormanlar, ehli hayvanlar, ipekçilik, avcılık, balıkçılık, madenlerimiz: Kömür, petrol (taşyağı), demir, bakır, ziraate ait san'atlerimiz, dokumalar, nakliye vasıtaları: Şoseler, yollar, demiryolları, denizcilik, haricî ticaretimiz.

Liselerde okunacak bu coğrafya hayli mazbuttur. Bu kitabı ders şeklinde okuyanlar vatanımız hakkında icmalî, lâkin sentetik malûmat edinirler. Bu eserin yalnız orta tahsil gören talebeye değil, daha büyüklere de faidesi olacağı şüphesizdir, çünkü, daha büyükler tahsil çağında iken bu derece toplu kitaplardan tederrüs edememişlerdi... Zaten bu kabil umumî malûmat kitapları her vakit okunabilir. Geçenlerde tesadüfen elimize geçen küçük çocuklara mahsus bir ingiliz iktisadî coğrafya risalesinden edindiğimiz malûmatı büyük eserlerden bile alamadığımızı itiraf ederiz.

Hulâsa Faik Sabri Beyin eseri birkaç noktadan bizi memnun etti: Güzel eser, hoş, tam, yeni bir metot, mükemmel ve zengin bir tabı.

Eski zamanlarda mektep kitapları böyle mi idi? İleriliyoruz demektir.

Yalnız baskı adedi az: Topu topu 3000. İşte bu cihet teessüfümüzü mucip oldu. On üç buçuk milyonluk bir millet arasında resmen neşredilen böyle amelî bir kitabın baskısı üç bin mi olur?